

Kommunala vetot landbaserad vindkraft

2020-2024

1. Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	3
2.	Sammanfattning i siffror.....	4
3.	Metod	5
4.	Bakgrund om vetot.....	6
5.	Samtliga beslut 2020–2024	7
6.	Beslut fördelat per år.....	8
6.1	Beslut för inlämnade ansökningar, fördelat per år.....	8
6.2	Beslut för projekt i alla faser, fördelat per år	11
7.	Samtliga beslut 2020–2024, per elområde	16

1. Inledning

För att en vindkraftspark på land ska kunna få miljötillstånd måste projektet tillstyrkas av den eller de kommuner där anläggningen ska stå (enligt 16 kap. 4 § miljöbalken), vilket ofta kallas det kommunala vetot.

I höstas beslutade regeringen att en summa motsvarande fastighetsskatten från vindkraft ska överföras till kommunerna. I budgetpropositionen anges: *”För att öka kommunernas incitament att säga ja till mer vindkraft inrättas ett stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar.”*

Regeringen beslöt också att gå vidare med förslagen från Incitamentsutredningens betänkande Värdet av vinden, där intäktodelning med närboende kan påverka kommunernas beslut.

Vår preliminära bedömning är att regeringens beslut om fastighetsskatten den 9 september 2024 spelat en positiv roll för kommunernas beslut. Det statistiska underlaget för 2024 är litet, men andelen tillstyrkan ökade från 29 procent före beslutet till 50 procent efter beslutet.

- Kommunerna tillstyrkte 5 (29 procent) och stoppade 12 projekt (71 procent) fram till den 9 september.
- Kommunerna tillstyrkte 5 (50 procent) och stoppade 5 projekt (50 procent) efter den 9 september.

Huruvida kommuner kommer att tillstyrka eller stoppa vindkraft under 2025 och 2026 kan i hög utsträckning påverkas av om stödet ”motsvarande fastighetsskatten för vindkraft” utformas på ett sätt som gör det förutsägbart och långsiktigt för kommunerna.

2. Sammanfattning i siffror

- Westander Klimat och Energi har på uppdrag av Svensk Vindenergi upprättat en statistisk kartläggning av det kommunala vetot sedan 2014, för perioden 2020 till 2024 har vi utöver ansökta projekt också inkluderat vindkraftsprojekt före samråd och i samrådsfas.
- **Under perioden 2020 till 2024** stoppades sammantaget 83 av 130 (64 procent) av de aktuella projekten av det kommunala vetot.
- **Under 2024** var det 17 av 27 aktuella projekt (63 procent) som stoppades av kommunala vetot.
- Kommunerna i **södra Sverige** (elområde 3 och 4) stoppade en större andel och fler projekt än kommunerna i **norra Sverige** (elområde 1 och 2) perioden **2020 till 2024**.
 - I södra Sverige (elområde 3 och 4) stoppades 59 av 85 projekt, motsvarande 69 procent.
 - I norra Sverige (elområde 1 och 2) stoppades 24 av 45 projekt, motsvarande 53 procent.

3. Metod

Kommunerna kan stoppa ett vindkraftsprojekt i tre olika skeden; i tidig dialog inför samrådet, i det formella avgränsningssamrådet eller efter ansökan lämnats in.

Kommunerna tar formell ställning till ett projekt efter ansökan lämnats in (eller efter den kungjorts, det varierar), då kommunen ombeds av prövningsmyndigheten att yttra sig.

Westander Klimat och Energi har i denna rapport granskat samtliga *ansökningar* om landbaserad vindkraft där kommunen under perioden 2020 till 2024 har fattat beslut om att tillstyrka eller avstyrka ett vindkraftsprojekt. Notera att granskningen baseras på *tidpunkten för kommunens beslut*, inte tidpunkten för när ärendet avgjordes i tillståndsprocessen. Det betyder att vi också inkluderat vissa kommunala beslut där projekten ännu inte hade slutligt avslagits.

Vi har också granskat samtliga projekt i *avgränsningssamråd* sedan 2020, som har beställts ut via länsstyrelserna, och undersökt hur kommunerna ställt sig i detta skede av processen. Om majoriteten i kommunfullmäktige ställt sig negativt till projektet och det, av det skälet, inte följts av en ansökan, så har vi inkluderat detta i kartläggningen.

Vi har slutligen granskat projekt i *tidig dialog* sedan 2020 som ännu inte lett till samråd. Vi har i huvudsak utgått från rapportering i medierna och på projektörernas hemsidor. Denna kartläggning är inte fullständig, eftersom projektörer kan ha dragit tillbaka sina projekt efter negativ respons från ledande kommunpolitiker, utan att detta redovisats i media eller av projektörerna. Vi kan också ha missat enstaka projekt som det rapporterats om i medierna under 2020. Vår granskning har varit mer heltäckande under perioden 2021 till 2024 än vad den var under 2020.

I det följande används ordet "veto" även för negativa besked i de tidiga skedena, som leder till att projektet stoppas.

När en kommun har stoppat ett projekt inom kommunen, anger vi att projektet "har stoppats". Det betyder att projektet har stoppats inom kommunens gränser, men i ett fåtal fall kan projektet omfattat fler än en kommun och fått klartecken av den andra kommunen, för den del som ligger inom denna kommun.

4. Bakgrund om vetot

Enligt 16 kap. 4 § miljöbalken¹ får tillstånd till en anläggning för vindkraft bara ges om den kommun där anläggningen är tänkt att uppföras har tillstyrkt det – det s.k. kommunala vetot. Det enda undantaget är om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. miljöbalken.

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan anger inte vid vilken tidpunkt kommunen ska lämna besked om beslut. Eftersom prövningsmyndigheten inte får meddela tillstånd förrän kommunen har tillstyrkt det, måste kommunens besked dock lämnas innan myndigheten ska fatta beslut. Enligt praxis från mark- och miljödomstolen² är kommunen inte bunden av ett beslut om tillstyrkan utan får ändra sig tills frågan om tillstånd är slutligt avgjord.

Under 2021 lämnade en utredning förslag till ändring av vetot i betänkandet En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53).³ Förslagen innebär bland annat att kommunerna fortsatt ska få ta ställning till vindkraft, men att sådana besked ska lämnas tidigt och bli bindande under prövningsprocessen.

¹ [Riksdagen](#), 1998, Miljöbalk (1998:808), 16 kap. Allmänt om prövningen.

² [Mark- och miljödomstolen](#), 2023, M5427-22.

³ [Regeringen](#), 2021, En rättssäker vindkraftsprövning.

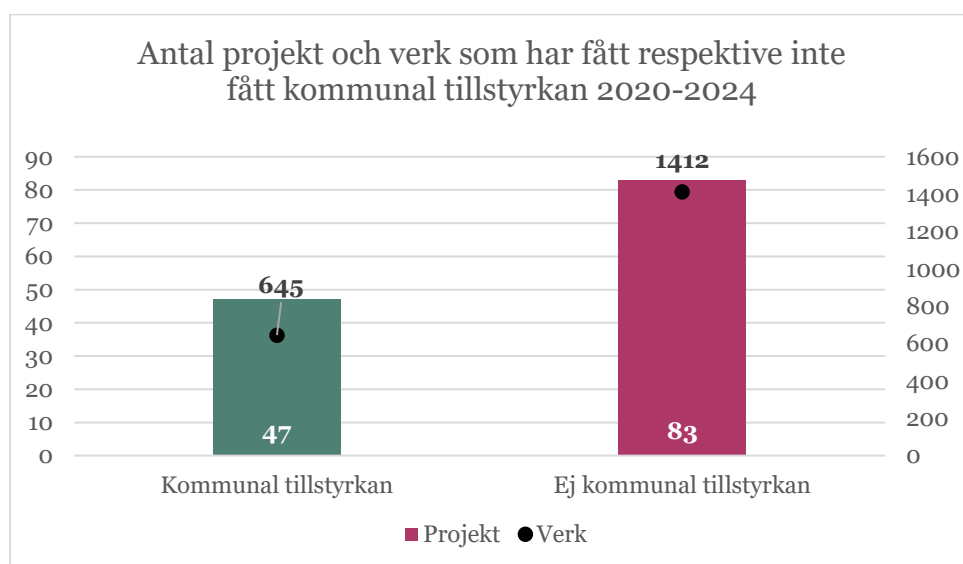

5. Samtliga beslut 2020–2024

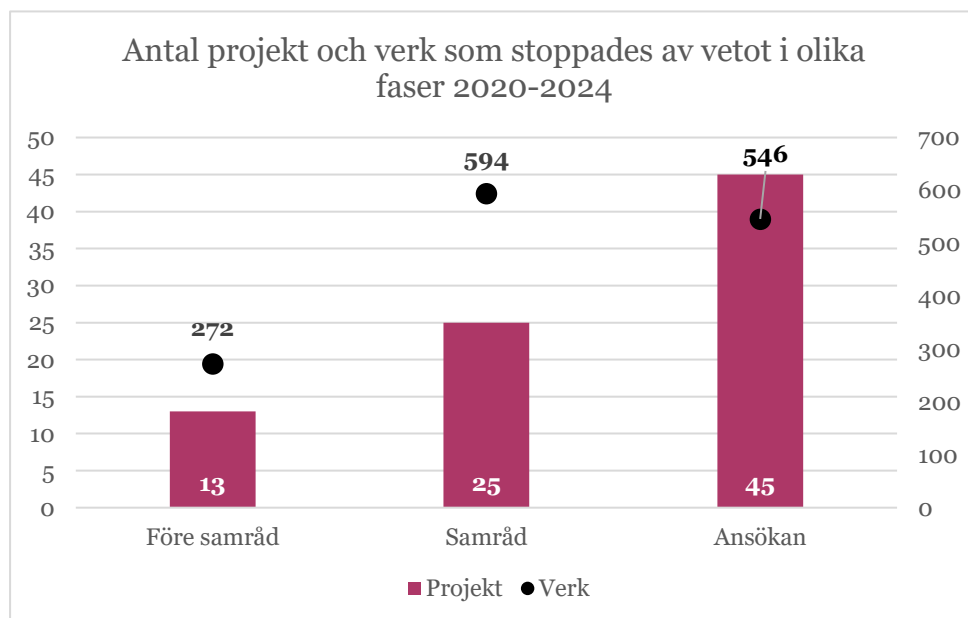
När man, utöver ansökningar, också inkluderar vetobesked i anslutning till samråd och i tidig dialog blir statistiken denna:

- Under hela perioden 2020–2024 var det 83 av 130 (64 procent) av de aktuella projekten som stoppades av kommunala vetot. Av dessa stoppades 13 före samråd, 25 efter inlett samråd och 45 efter inlämnad ansökan. Totalt stoppades 1 412 av 2 057 verk (69 procent) av det kommunala vetot.

Detta illustreras i nedan två diagram.

Källa: Westander Klimat och Energi

Källa: Westander Klimat och Energi

6. Beslut fördelat per år

6.1 Beslut för inlämnade ansökningar, fördelat per år

Det har stor relevans när i projektutvecklingen ett projekt stoppas av kommunerna. I en tidig fas har projektören inte satsat lika mycket resurser som efter ansökan har lämnats in. Därför finns det skäl att göra en separat redovisning av kommunernas beslut när det gäller inlämnade ansökningar.

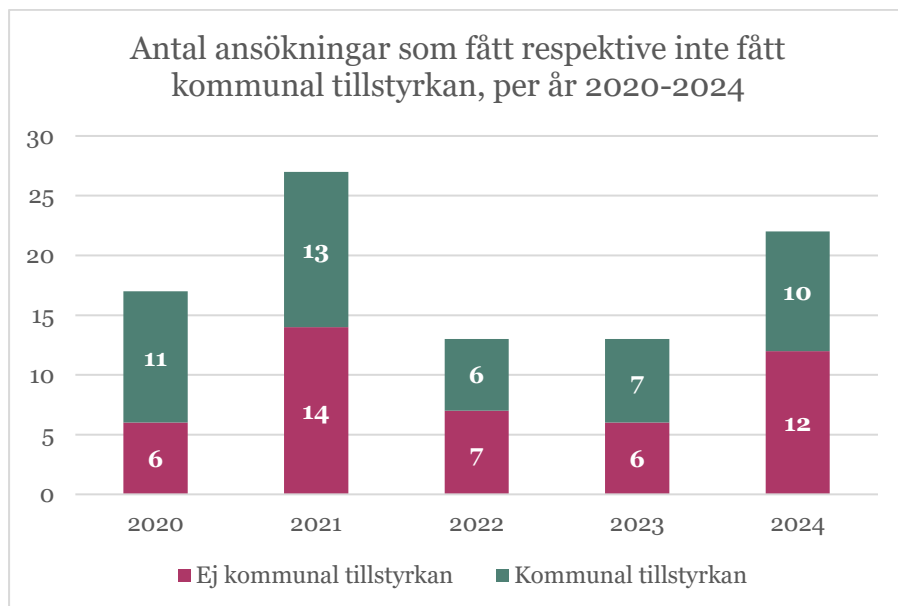
Vår kartläggning (som avser tidpunkten för beslutet och också inkluderar ansökningar där avslaget ännu inte vunnit laga kraft) visar:

- Under hela perioden 2020 till 2024 tog kommuner ställning till 91 ansökningar (1 191 verk), varav 47 tillstyrktes (645 verk) och 45 avstyrktes (422 verk). Därmed avstyrktes 49 procent av ansökningarna. 46 procent av verken avstyrktes.
 - Under 2020 tog kommuner ställning till 17 ansökningar, varav 11 tillstyrktes och 6 avstyrktes. 35 procent av ansökningarna (38 procent av verken) avstyrktes av kommunerna.
 - Under 2021 tog kommuner ställning till 27 ansökningar, varav 13 tillstyrktes och 14 avstyrktes. 52 procent av ansökningarna (50 procent av verken) avstyrktes av kommunerna.
 - Under 2022 tog kommuner ställning till 13 ansökningar, varav 6 tillstyrktes och 7 avstyrktes. 54 procent av ansökningarna (47 procent av verken) avstyrktes av kommunerna.
 - Under 2023 tog kommuner ställning till 13 ansökningar, varav 7 tillstyrktes och 6 avstyrktes. 46 procent av ansökningarna (44 procent av verken) avstyrktes av kommunerna.
 - Under 2024 tog kommuner ställning till 22 ansökningar, varav 10 tillstyrktes och 12 avstyrktes. 55 procent av ansökningarna (45 procent av verken) avstyrktes av kommunerna.

Detta framgår av nedanstående diagram.

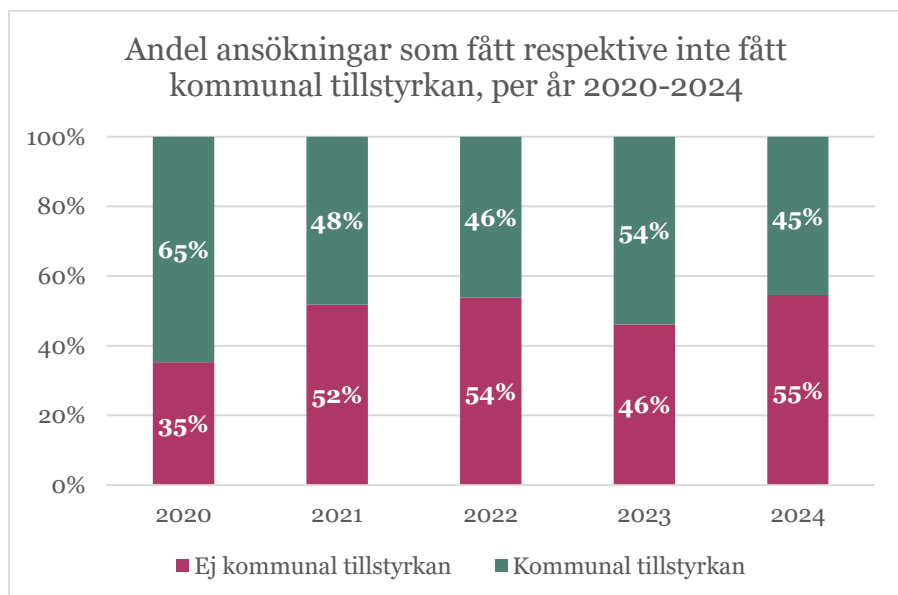

Antal ansökningar som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

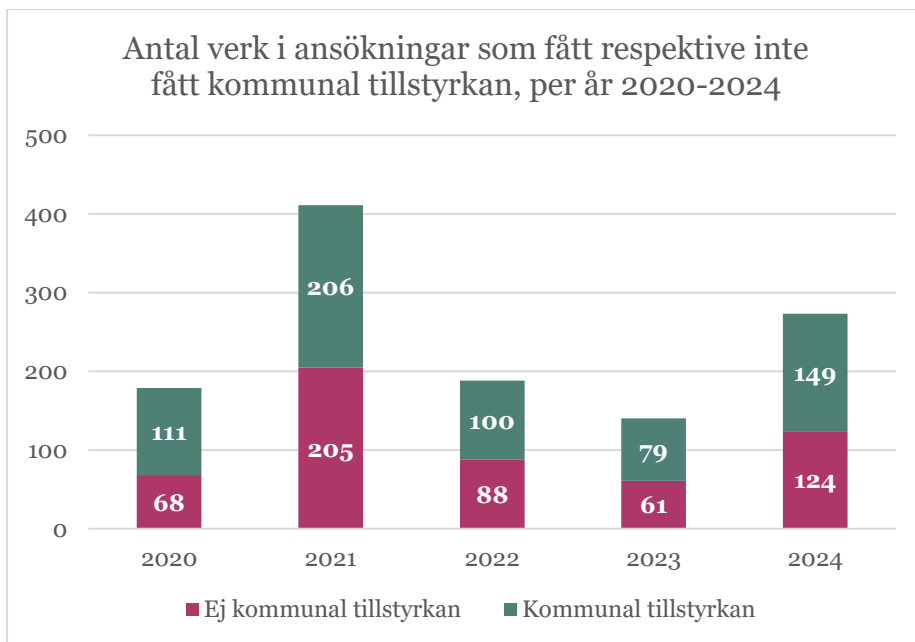
Andel ansökningar som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

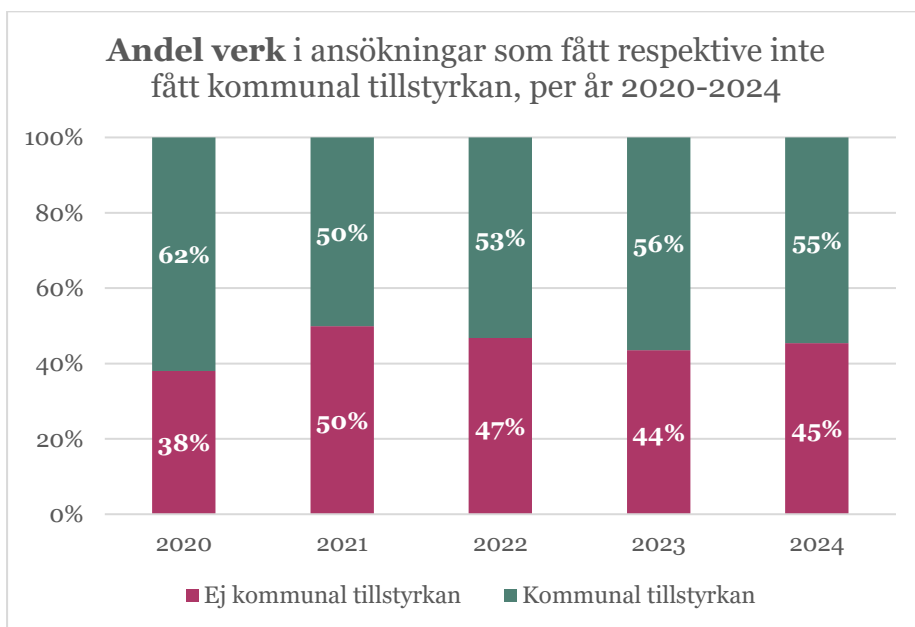

Antal verk som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

Andel verk som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

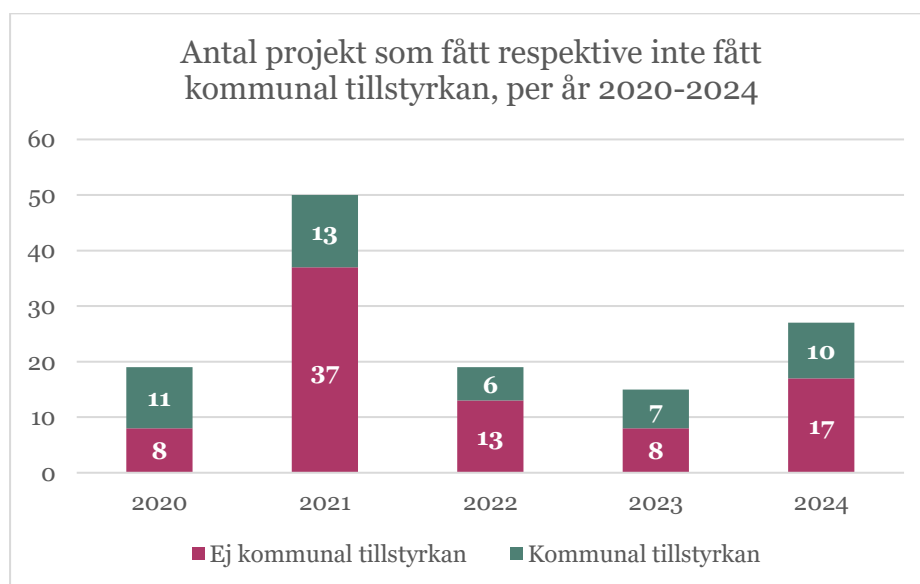
6.2 Beslut för projekt i alla faser, fördelat per år

När man, utöver ansökningar, också inkluderar vetobesked i anslutning till samråd och i tidig dialog som följts av att projektet stoppats, blir statistiken denna:

- Under 2020 var det 8 av 19 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 1 före samråd, 1 efter inlett samråd och 6 efter inlämnad ansökan. 42 procent av projekten (42 procent av verken) stoppades av det kommunala vetot.
- Under 2021 var det 37 av 50 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 6 före samråd, 17 efter inlett samråd och 14 efter inlämnad ansökan. 74 procent av projekten (78 procent av verken) stoppades av det kommunala vetot.
- Under 2022 var det 13 av 19 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 4 före samråd, 2 efter inlett samråd och 7 efter inlämnad ansökan. 68 procent av projekten (72 procent av verken) stoppades av det kommunala vetot.
- Under 2023 var det 8 av 15 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 1 före samråd, 1 efter inlett samråd och 6 efter inlämnad ansökan. 53 procent av projekten (66 procent av verken) stoppades av det kommunala vetot.
- Under 2024 var det 17 av 27 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 1 före samråd, 4 efter inlett samråd och 12 efter inlämnad ansökan. 63 procent av projekten (57 procent av verken) stoppades av det kommunala vetot.

Detta illustreras i nedanstående diagram.

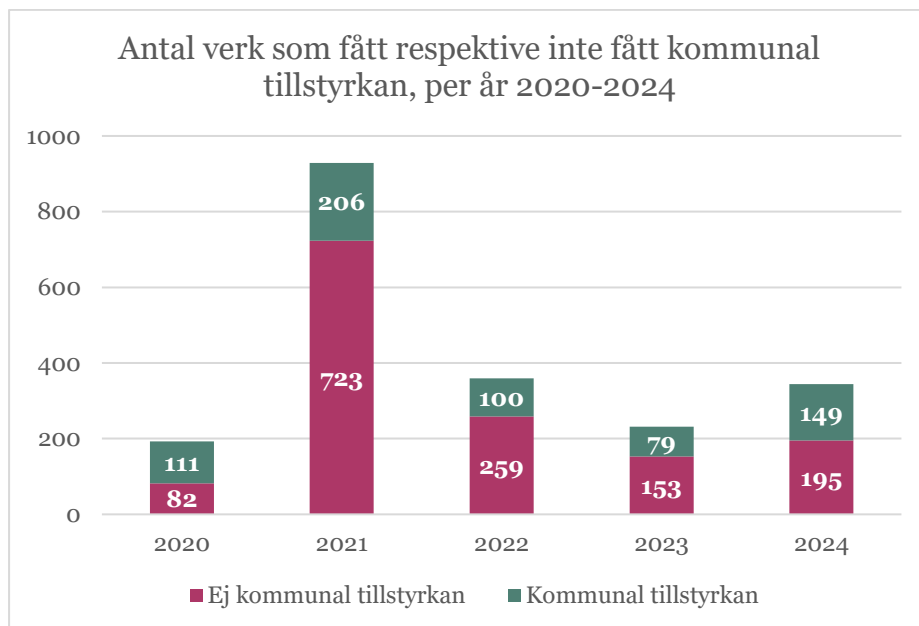
Antal projekt som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

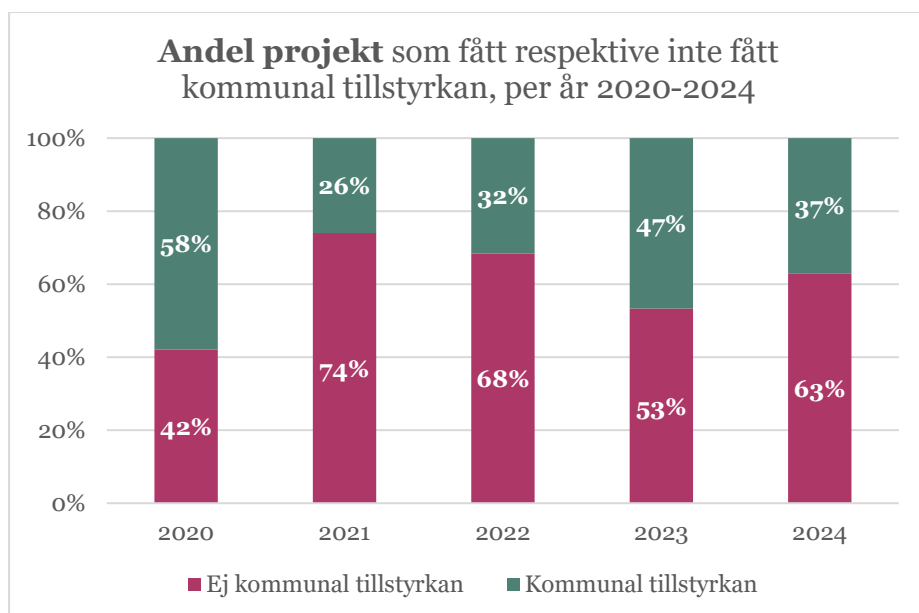

Antal verk som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

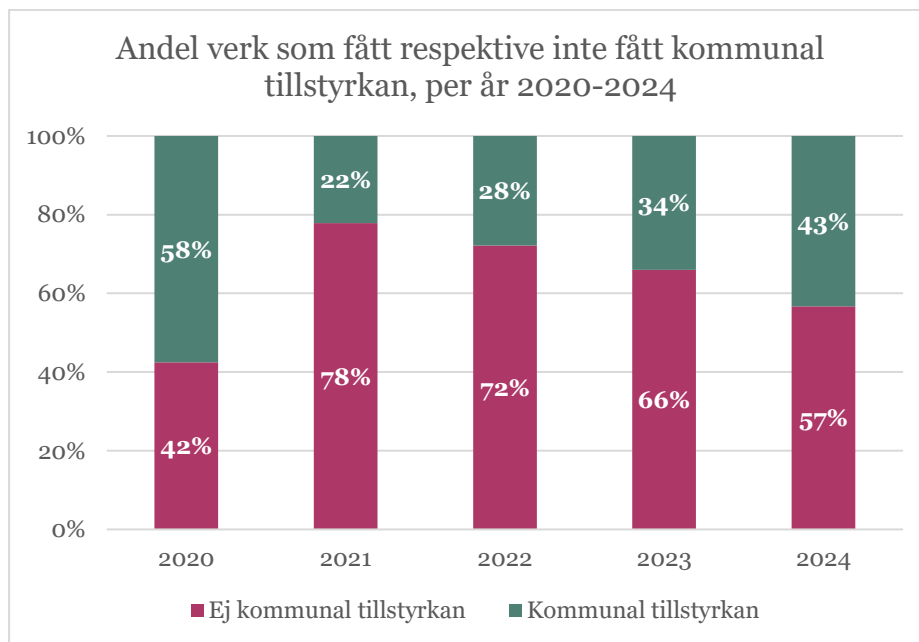
Andel projekt som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

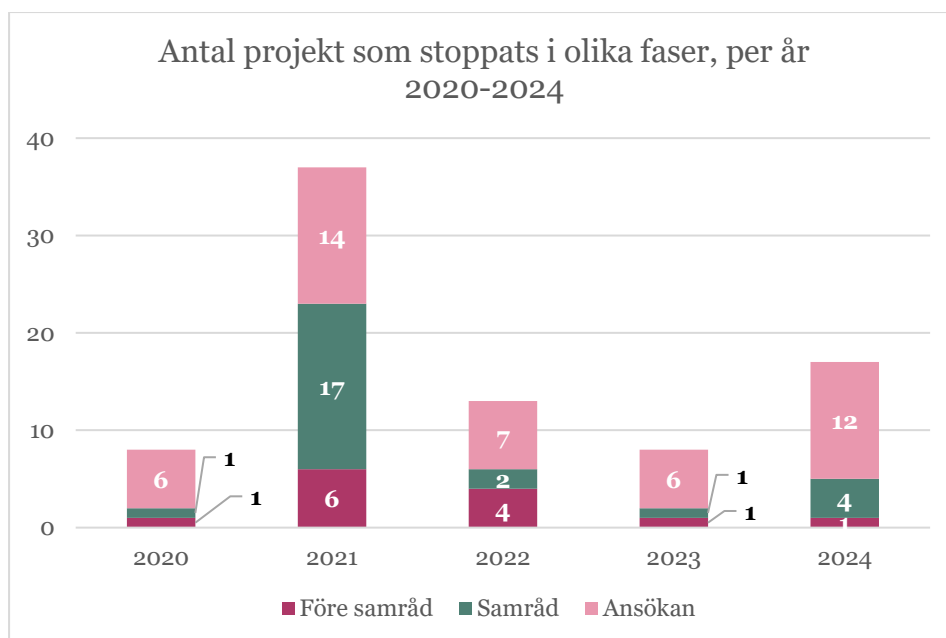

Andel verk som fått respektive inte fått kommunal tillstyrkan

Källa: Westander Klimat och Energi

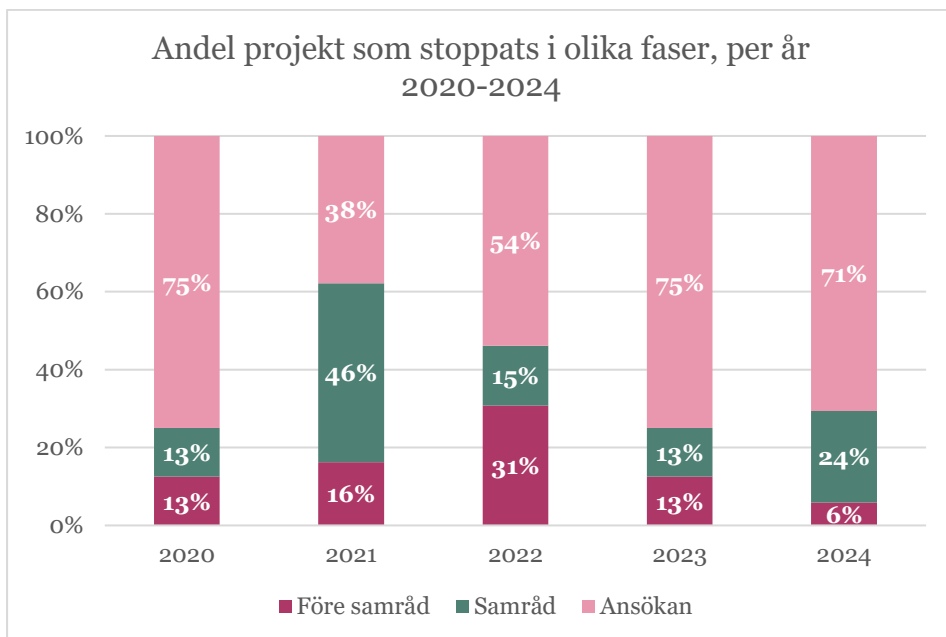
Antal stoppade projekt i olika faser

Källa: Westander Klimat och Energi

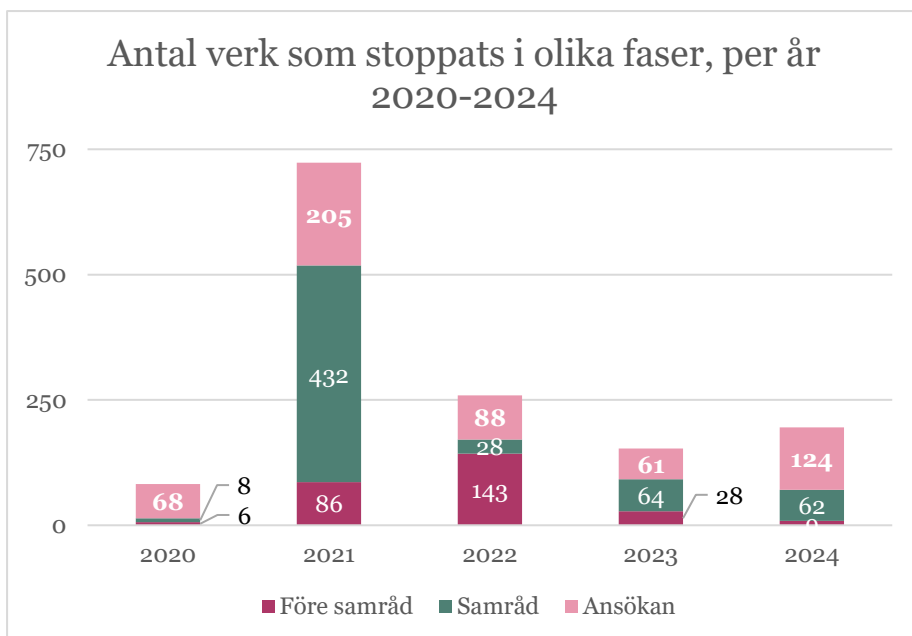

Andel stoppade projekt i olika faser

Källa: Westander Klimat och Energi

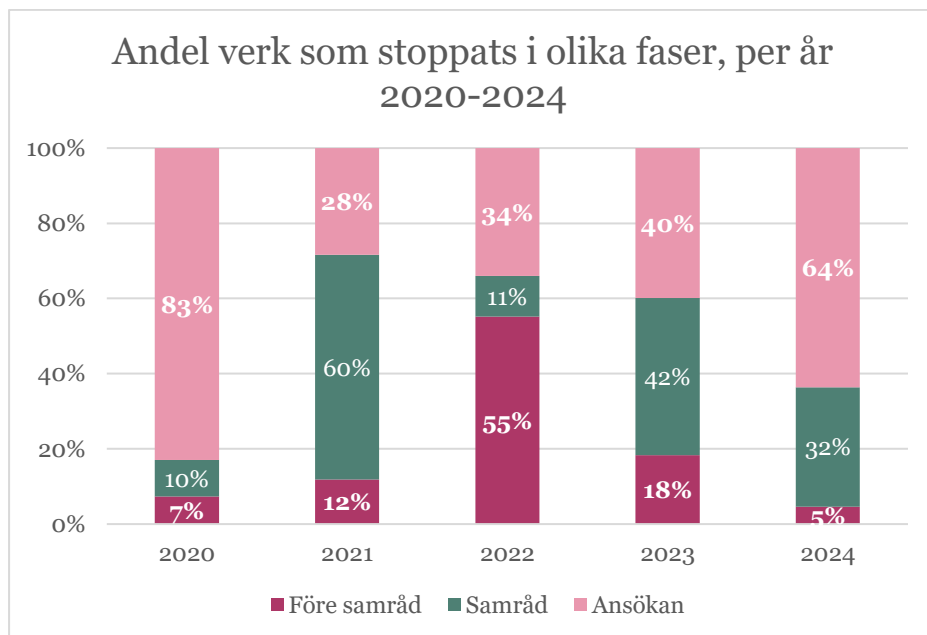
Antal stoppade verk i olika faser

Källa: Westander Klimat och Energi

Andel stoppade verk i olika faser

Källa: Westander Klimat och Energi

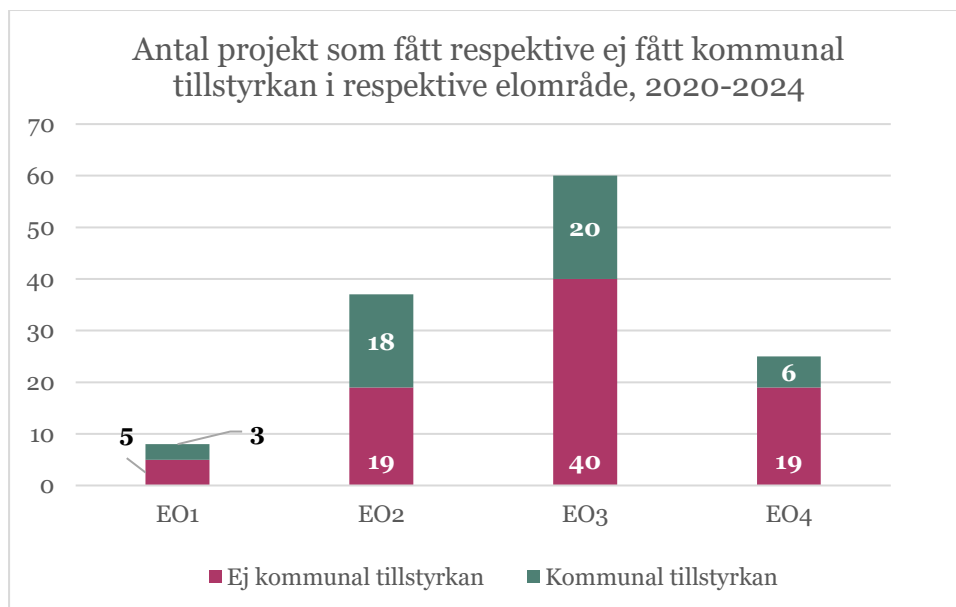
7. Samtliga beslut 2020–2024, per elområde

Vi har nedan fördelat projekten och verken som stoppats av vetot i någon av de tre faserna utifrån vilka elområden projekten befinner sig i:

- Sammantaget stoppades 83 *projekt* av det kommunala vetot under perioden 2020 till 2024. I södra Sverige (elområde 3 och 4) stoppades 59 av 85 projekt, motsvarande 69 procent. I norra Sverige (elområde 1 och 2) stoppades 24 av 45 projekt, motsvarande 53 procent.
- Sammantaget stoppades 1 412 *verk* av det kommunala vetot under perioden 2020 till 2024. I södra Sverige (elområde 3 och 4) stoppades 874 av 1 061 verk, motsvarande 82 procent. I norra Sverige (elområde 1 och 2) stoppades 538 av 996 verk, motsvarande 54 procent.

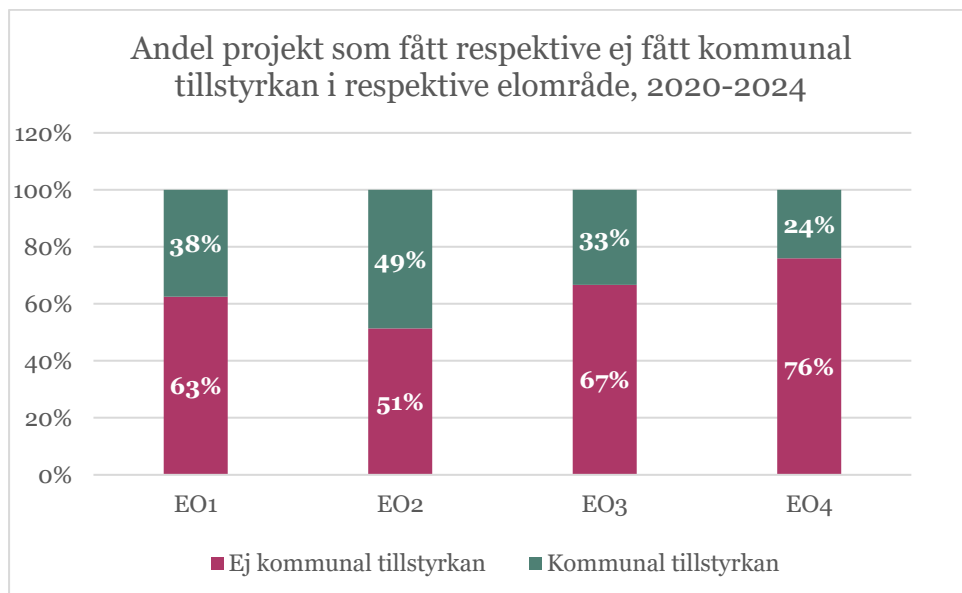
Nedan illustreras projekt och verk som har stoppats av vetot per elområde.

Antal och andel projekt

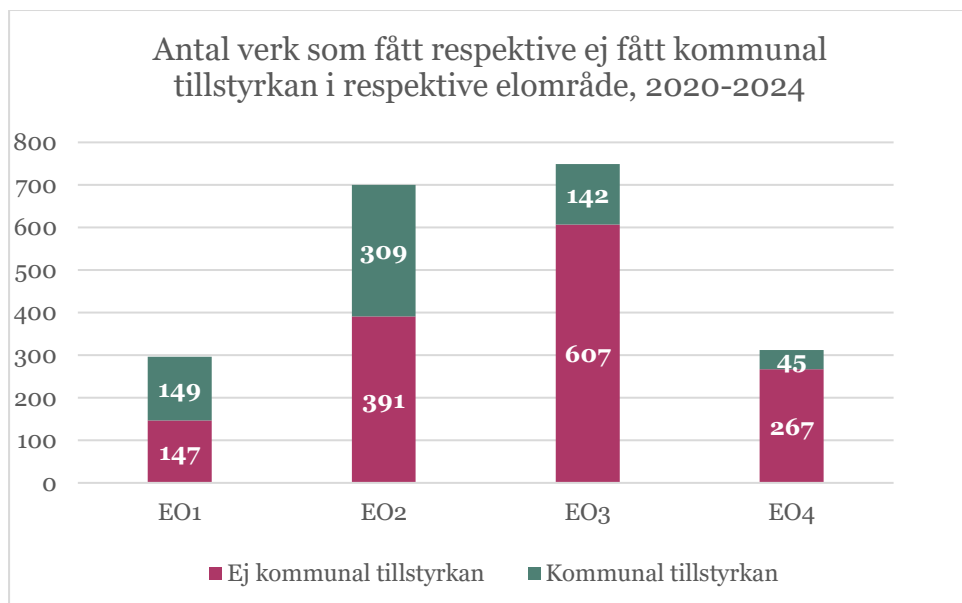
Källa: Westander Klimat och Energi

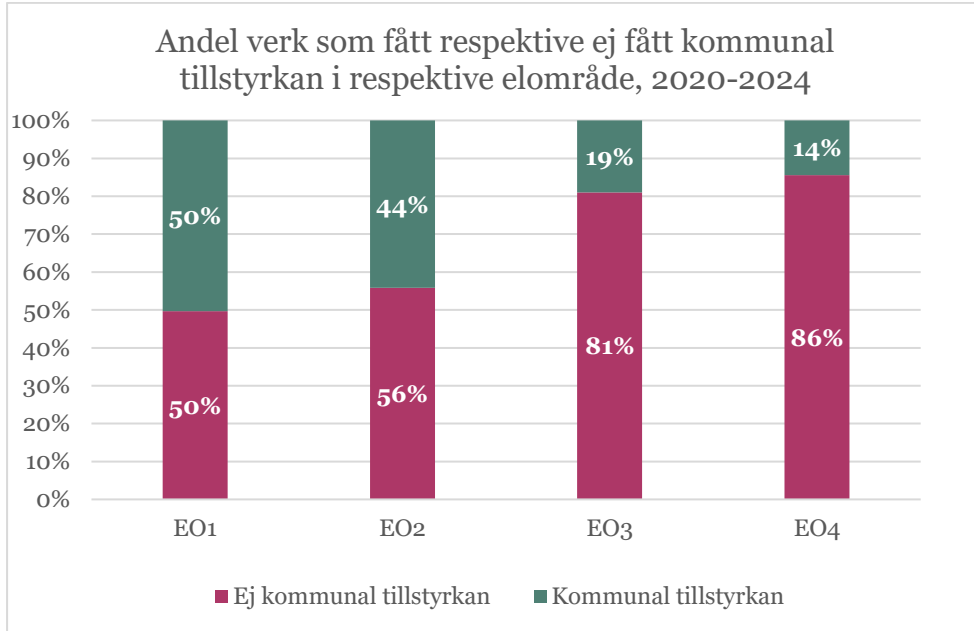
Källa: Westander Klimat och Energi

Antal och andel verk

Källa: Westander Klimat och Energi

Källa: Westander Klimat och Energi

I tabellen nedanför har projekten och verken fördelats på samtliga fyra elområden.

<i>Elområde – projekt</i>			
<i>Samlat 2020-2024</i>	<i>Ej kommunal tillstyrkan</i>	<i>Kommunal tillstyrkan</i>	<i>Summa</i>
EO1	5	3	8
EO2	19	18	37
EO3	40	20	60
EO4	19	6	25
<i>Summa</i>	<i>83</i>	<i>47</i>	<i>130</i>
<i>Elområde – verk</i>			
EO1	147	149	296
EO2	391	309	700
EO3	607	142	749
EO4	267	45	312
<i>Summa</i>	<i>1412</i>	<i>645</i>	<i>2057</i>

Källa: Westander Klimat och Energi

WESTANDER
KLIMAT OCH ENERGI